

ЕКОНОМІКА, УПРАВЛІННЯ ТА ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 658.8

Г. Д. Бутенкокандидат економічних наук
Класичний приватний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сучасні підходи до визначення поняття “ресурсний потенціал”. Наведено модель структури ресурсного потенціалу підприємства. Узагальнено показники використання трудових ресурсів, розглянуто основні види нематеріальних активів.

Ключові слова: потенціал, ресурси, підприємство, фінанси, інформація, конкурентоспроможність, середовище.

I. Вступ

У сучасних умовах господарювання підприємств машинобудівної галузі України спрямовується на підвищення рівня їх ресурсного забезпечення, створення умов щодо підвищення конкурентоспроможності та поліпшення соціальних стандартів життя. Незважаючи на це, значна частина підприємств працюють на межі банкрутства, що викликано відсутністю коштів для фінансування діяльності, недостатньою державною підтримкою тощо. У більшості підприємств основним джерелом коштів для формування ресурсного потенціалу є прибуток та позики фінансово-кредитних установ і частково субсидії. У кінцевому результаті підприємства не мають можливості щодо здійснення навіть простого відтворення наявного ресурсного потенціалу.

Проблема формування в кожному підприємстві раціонального за своїм розміром та складом ресурсного потенціалу та ефективного його використання належить до числа найактуальніших, яку досліджують такі науковці, як: В. Г. Андрійчук, В. А. Анічін, О. В. Березін, О. А. Бугуцький, Ю. В. Василенко, О. Ю. Єрмаков, М. І. Кісіль, І. І. Лукінов, П. М. Макаренко, Л. Ю. Мельник, П. О. Мосіюк, О. М. Онищенко, Б. Й. Пасхавер, В. В. Россоха, П. Т. Саблук, В. М. Яценко та ін. Проте необхідно визнати, що, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, низка питань потребує подальшого опрацювання.

II. Постановка завдання

Мета статті – визначити поняття та розглянути модель структури ресурсного потенціалу підприємства.

III. Результати

Потенціал підприємства – поняття багатогранне, наявність якого визначається як зовнішнім, так і внутрішнім середовищем. У загальному розумінні, “потенціал підприємства” – це сукупність засо-

бів і можливостей підприємств у реалізації своєї місії в певних умовах господарювання [1].

Ресурсний потенціал підприємства – це багатокomпонентна сукупність взаємопов’язаних ресурсів (земельних, матеріальних, трудових, нематеріальних та фінансових), які використовують для виробництва продукції, а також спроможність працівників використовувати їх з метою виробництва та реалізації продукції для отримання максимального прибутку.

У розвитку сучасних уявлень про потенціал можна виділити такі напрями:

1. Потенціал – це узагальнена характеристика ресурсів, що прив’язана до місця й часу. Тобто це всі необхідні для функціонування ресурси підприємства, які наявні в певному потрібному місці на певний проміжок часу.
2. Потенціал – це поєднання матеріальних і трудових факторів (засобів праці, предметів праці та робочої сили).
3. Потенціал – це здатність сукупності ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання і вирішувати проблеми, що виникли. Це поєднання структури й функції об’єкта та їх взаємозв’язок [2].

Ресурсний потенціал підприємства є основою функціонування підприємства. Він являє собою сукупність матеріальних, природних, фінансових, технологічних, інформаційних ресурсів, працівників, що здатні здійснювати ефективну діяльність на підприємстві, поєднуючи при цьому всі вищепераховані засоби, вдосконалювати свої навички, а, разом з тим, покращувати якість продукції [3]. Ресурси й результат перебувають у тісному взаємозв’язку. Аналізуючи наявні ресурси підприємства та отримані результати у ході їх використання, можна зробити висновок про розмір потенціалу, його рівень та ефективність використання. У результаті інтеграції перелічених ресурсів та їх взаємодії активізуються певні види діяльності, необхідні для нормального функціонування підприємства (виробнича, маркетингова, фінансова, науково-дослідницька). Рівень опера-

ційного потенціалу залежить від рівня ефективності використання наявних виробничих можливостей. Інформація про величину виробничого потенціалу та окремих його складових дає можливість певною мірою управляти характеристи-

ками потенціалу підприємства, у результаті чого відкривається можливість впливу на віддачу виробничих ресурсів [2].

Модель структури ресурсного потенціалу підприємства подано на рис. 1.

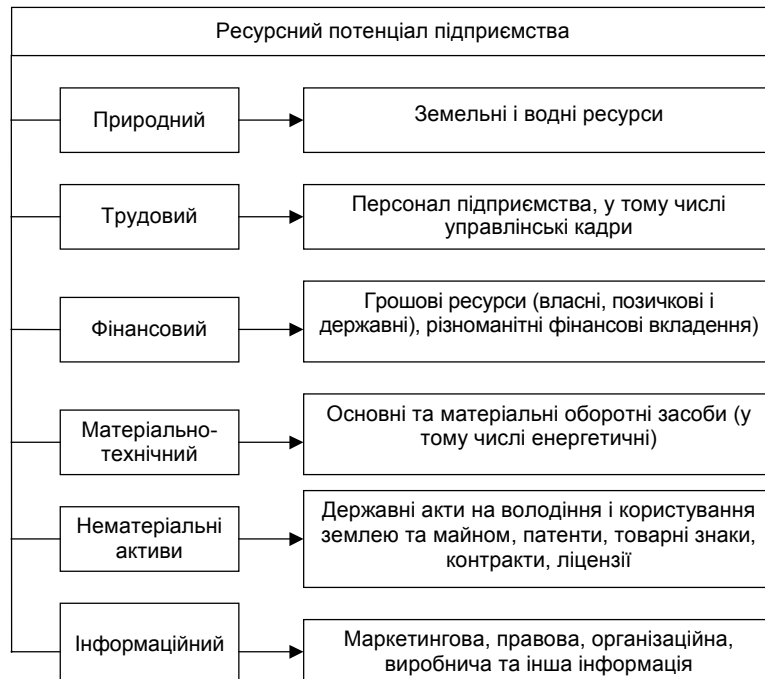

Рис. 1. Модель структури ресурсного потенціалу підприємства

У сучасних умовах механізм управління ресурсним потенціалом підприємств не відповідає завданням підвищення ефективності їх функціонування. Основною причиною цього є саме обмеженість ресурсів та інвестицій у їх формування, що потребує постійного пошуку заходів, спрямованих на їх повніше використання.

Розглянемо більш детально модель структури ресурсного потенціалу підприємства. Природний потенціал підприємства включає в

себе такі показники, як земельні й водні ресурси та можливість їх використання підприємством відповідно до галузевої належності.

Однією із найважливіших складових ресурсного потенціалу є трудові ресурси підприємства. Показники використання поділяють на дві групи: показники задіяності працівників у трудовому процесі та показники ефективності використання. Показники використання трудових ресурсів на підприємстві розглянуто на рис. 2.

Рис. 2. Показники використання трудових ресурсів на підприємстві

Аналіз літературних джерел показав, що фінансовий потенціал трактується по-різному: одна група вчених ототожнює фінансовий потенціал з фінансовими ресурсами, а друга – з фінансовим капіталом. Проте між ними є сут-

тева відмінність, яка проявляється через елементний склад, структуру, джерела формування та фактори впливу на них. А. Г. Кайгородов розглядає фінансовий потенціал як максимально можливу вартість усіх ресурсів підприємс-

тва за умови їх функціонування в межах певної організаційної структури. У роботі Ю. В. Сердюк-Копчекчі фінансовий потенціал визначено як “сукупність фінансових ресурсів, які беруть участь у промислово-господарській діяльності та характеризуються можливістю їх залучення для фінансування як майбутньої діяльності промислових підприємств, так і їх стратегічних напрямків розвитку” [4]. Різні підходи до визначення категорії “фінансовий потенціал” зумовлюють проблеми його кількісного виміру в умовах діяльності конкретних суб’єктів господарювання та обмеженість використання цього показника в процесі обґрунтування інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Матеріально-технічний потенціал відіграє велику роль у забезпеченні прибутку підприємства. Для отримання рентабельних фінансових результатів господарської діяльності необхідна ефективна організація управління матеріально-технічним потенціалом. У сучасному менеджменті існує велика кількість варіантів управління

матеріальними ресурсами підприємства. Найбільшу долю матеріальних ресурсів підприємства становлять основні фонди. Основні фонди – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду або здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо витриваліший за рік) [5].

Нематеріальні активи мають велике значення у формуванні ресурсного потенціалу, бо саме за допомогою використання інтелектуальної власності, різноманітних комп’ютерних програм, ліцензій сільськогосподарські підприємства підвищують свою можливість більш ефективно використовувати усі ресурси, підвищувати свій потенціал, інвестиційну привабливість, вартість підприємств, фінансові показники своєї діяльності [6]. Основні види нематеріальних активів подано на рис. 3.

Рис. 3. Класифікація нематеріальних активів

До інформаційного потенціалу підприємства включають інформаційні, інтелектуальні та інші нематеріальні активи, які вміщують:

- знання та досвід працівників (робітників, інженерно-технічних працівників (ІТП), керівників);
- технічна документація (конструкторська, технологічна, ремонтно-експлуатаційна та ін.);
- економічна інформація (маркетингова, відомості про економічних контрагентів підприємства, техніко-економічні характеристики обладнання, технологій тощо);
- права власності на продукцію інтелектуальної праці (ноу-хау, патенти, зареєстровані торговельні марки, “розкручені” бренди, промислові зразки тощо);
- програмне, інформаційне та інше забезпечення комп’ютерних інформаційних систем (ІС);
- наукоємні вироби та послуги, технології їх виробництва;
- засвідчена сертифікатами відповідність підприємства і його продукції міжнародним стандартам, наприклад, ІСО 9000, ІСО 14000;
- засоби комунікації та зв’язку, інформаційні системи та технології управління (переважно комп’ютерні);
- корпоративна культура і соціально-психологічний клімат на підприємстві та у його підрозділах;
- налагоджені зв’язки з економічними контрагентами (споживачами, постачальниками, посередниками тощо), а також представниками контактних аудиторій (засобами масової інформації, кредитно-фінансовими установами, політичними рухами, органами влади тощо), налагоджена й перевірена часом збутова мережа;
- імідж та ділова репутація [6].

Отже, ресурсний потенціал підприємства складається із сукупності ресурсів, необхідних йому

для забезпечення ефективної діяльності (землі, матеріально-технічних засобів, трудових, фінансових і різноманітних нематеріальних ресурсів).

IV. Висновки

У сучасних умовах важливою проблемою є вивчення забезпечення промислових підприємств основними видами ресурсів, таких як природних, фінансових, інформаційних, трудових, нематеріальних. З економічної точки зору, потенціал підприємства являє собою сукупність його спроможностей, які можуть бути використані підприємством для досягнення поставлених цілей. Багатоаспектні підходи до розуміння сутності ресурсного потенціалу дали змогу вважати його поняттям системи взаємопов'язаних видів ресурсів, якими володіє підприємство та використовує їх у своїй господарській діяльності для досягнення максимального економічного ефекту та підвищення його конкурентоспроможності на ринку.

Список використаної літератури

1. Кайгородов А. Г. Финансовый потенциал как критерий целесообразности финансового оздоровления предприятия [Электронный ресурс] / А. Г. Кайгородов, А. А. Хомякова // Аудит и финансовый анализ. – 2007. – № 4. – Режим доступа: <http://www.auditfin.com/fin/2007/4/Номыакова/Номыакова%20.pdf>.
2. Михайлова Л. Нематеріальні активи в складі ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств : монографія [Електронний ресурс] / Л. Михайлова, О. Киричок. – Суми, 2014. – Режим доступу: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789/1721/1.pdf>.
3. Саблук Т. П. Координаційні напрями вирішення економічних проблем в АПК / Т. П. Саблук // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 3–8.
4. Сердюк-Копчекчи Ю. В. Модель диагностики финансового потенциала промышленных предприятий / Ю. В. Сердюк-Копчекчи // Финансы, учет, банки. – Донецк : ДонНУ, Каштан, 2011. – Вып. 13. – С. 92–102.
5. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих, І. М. Герасименко, В. М. Ращупкіна – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
6. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – Київ : КНЕУ, 2004. – 316 с.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2015.

Бутенко А. Д. Современные подходы к определению структуры ресурсного потенциала предприятия

Рассмотрены современные подходы к определению понятия “ресурсный потенциал”. Представлена модель структуры ресурсного потенциала предприятия. Обобщены показатели использования трудовых ресурсов, приведены основные виды нематериальных активов.

Ключевые слова: потенциал, ресурсы, предприятие, финансы, информация, конкурентоспособность, среда.

Butenko A. Modern Going Near Determination of Structure of Resource Potential of Enterprise

The article deals with the modern approaches to the definition of the resource potential. The model of the structure of the resource potential of the enterprise. Generalized indicators of labor resources, are the main types of intangible assets. The potential of the enterprise - is the ability aggregate economic system resources to perform its task and solve the problems encountered. Resource potential of the enterprise is the main part of operation of the business. It is a combination of physical, natural, financial, technological and information resources, workers are able to carry out effective operations of the company, thus combining all above-mentioned means to improve their skills and at the same time, improve product quality.

Resource potential of enterprise is basis of functioning of enterprise. He shows a total of material, natural, financial, technological, informative resources, workers that is able to carry out effective activity on an enterprise, combining all above-stated facilities here, to perfect the skills, and, at the same time, to improve quality of products.

Between resources and results there is close intercommunication. Analysing the present resources of enterprise and got results during their use, it is possible to draw conclusion about the size of potential, his level and efficiency of the use. The certain types of activity, necessary for the normal functioning enterprises (productive, marketing, financial, scientifically-research), activate as a result of integration of the enumerated resources and their co-operation. The level of operating potential depends on the level of efficiency of the use of present productive possibilities. Information about the size of productive potential and his separate constituents gives an opportunity up to a point to manage descriptions of potential of enterprise, as a result possibility of influence is opened on the return of productive resources.

Key words: potential, resources, enterprise, finance, information, competitiveness, environment.